

Colecție coordonată de
LIVIA SZÁSZ

Jean des Cars

LUDOVIC AL II-LEA
AL BAVARIEI
SAU REGELE NEBUN

Traducere din franceză de
BOGDAN PERDIVARĂ

TREI

CUVÂNT-ÎNAINTE

De mai bine de o sută de ani, viața și destinul tragic al regelui Ludovic al II-lea al Bavariei continuă să fascineze. Se știe că suveranul a fost declarat nebun și că a murit în condiții misterioase, după ce a construit fabuloase castele, bijuterii ale Germaniei de Sud.

Nu este inexact, însă ar putea fi un pic cam simplist. Vizitând Bavaria, am căzut pradă, la rândul meu, dorinței de a-l cunoaște mai bine pe acest rege neînțeles de contemporani, însă reabilitat de mulțimile care, an după an, îi descoperă palatele ori vizitează Bayreuth-ul, templu al artei wagneriene care și-a sărbătorit centenarul în 1976 și al cărui animator și mecena a fost.

În Germania, și în special în Bavaria, Ludovic al II-lea este subiectul unei vii admirații, ba chiar venerații. Expoziția organizată la München în 1968 o dovedește cu prisosință. De când mi-am început documentarea, în 1972, Ludovic al II-lea al Bavariei a redevenit, dincolo de frontiere, un personaj la modă. După literatură, cinematografia și televiziunea și-au aruncat la rândul lor lumina magică asupra acestui rege neobișnuit. Și, vorbind despre asta, nu putem decât aplauda prezentarea, în vara anului 1983, a versiunii în sfârșit complete a magistralului film al lui Luchino Visconti, *Ludwig*. O evocare strălucită, sumptuoasă și, în ansamblu, fidelă adevărului istoric și paradoxurilor personajului, dominată de uluitoarea interpretare a actorului Helmut Berger. O operă densă, plină de subînțelesuri și în care se pătrunde cu încântare, presupunându-se că spectatonul știe dinainte câte ceva despre subiect. Ar fi injust, cu toată această vâlvă, să uităm munca răbdătoare și adesea ingrată a istoricilor germani; cercetările lor, impresionante prin importanță și calitate, sunt din păcate puțin cunoscute publicului larg.

Pentru scrierea acestei cărți m-am bazat, ori de câte ori a fost cu putință, pe prețioasele lor investigații. Cum este, de pildă, cartea lui Michael și Detta Petzet. Pe vremea când era curator la Administrația Bavareză a Castelurilor, Lacurilor și Parcurilor Istorice, doctorul Petzet, asistat de soția sa, scenografa de teatru, a publicat o lucrare extraordinară pe tema relațiilor artistice dintre Ludovic al II-lea și Richard Wagner¹. Datele adesea inedite furnizate de acest volum de opt sute de pagini în format mare constituie o adevărată Biblie a genului.

Aș vrea să-i mulțumesc pentru încurajări și pentru sprijinul neprecupețit doamnei Blandine Ollivier, strănepoată a lui Franz Liszt și descendență a lui Richard Wagner, al cărei volum deja clasic, care reunește corespondența între rege și muzician², mi-a fost nelucrat călăuză. Această corespondență, unul dintre cele mai frumoase și mai consistente schimburi de scrisori care există, merită citită și recitită. Este Istorie la persoana întâi.

Mulțumirile mele se îndreaptă în egală măsură înspre domnul Pierre Gaxotte de la Academia Franceză, care mi-a răspuns cu atâta înțelegere la solicitarea mea de surse bibliografice. Îi mulțumesc de asemenea doctorului Hans Rall, istoric și, la vremea scrierii cărții, director de departament la Arhiva de Stat a Bavariei.

Aș dori să-mi exprim grațitudinea și Alteței Sale Regale, principelui Franz al Bavariei.

În sfârșit, nu aș vrea să o uit pe doamna Monique Travers, profesoară de germană, care a avut bunăvoința de a-și asuma sarcina traducerii textelor, permițând astfel o conturare mai limpede a personalității complexe a regelui și a vieții sale de zi cu zi.

Această carte și-a propus modestul scop de a relate, dincolo de aparențe, povestea unui om deloc obișnuit și a unui monarh diferit de alții. Și de a combate o legendă care afirmă că regele Bavariei ar fi fost un suveran mediocre, lipsit de voință, o ființă superflua preocupată exclusiv de propriile-i plăceri. Mai mult decât orice, Ludovic al II-lea este un mare nedreptățit al istoriei.

¹ Vezi bibliografia de la finalul cărții.

² Vezi bibliografia de la finalul cărții.

I PRINȚUL ROMANTIC

La sud de München, lacul Starnberg își încinde, de-a lungul a douăzeci de kilometri, apele cenușii. E un loc liniștit. Și-a păstrat aspectul rural care dă farmec Bavariei și, pentru numeroși münchenezi, zona este un loc de drumeție apreciat. Localitățile cochete, vilele plăcute, un castel, o mănăstire veche, un drum care, printre brazi, oferă priveliști cu lacul și munții Alpi pe fundal, un peisaj odihnitor, un decor nostalgic încremenit parcă în vremuri de altădată.

La doi pași de malul acoperit de păpușă se ridică din apă o cruce latină de lemn. Dacă pătrunde preț de câțiva metri în undele puțin adânci, trecătorul observă o coroană de flori ce cuprinde stâlpul crucii și, dedesubt, o placă memorială.

Vizitatorul ar face bine să se oprească acolo preț de câteva clipe, departe de mulțimea de turiști. În apele puțin adânci s-a desfășurat o tragedie ce aparține istoriei. Malul acela este unul dintre locurile enigmatice unde, în umbră și mister, în seara zilei de duminică, 13 iunie 1886, s-a sfârșit o viață de om. Aici s-a născut legenda unui rege. O legendă care a tot fost spusă de când, la lumina felinarilor, într-o noapte furtunoasă, au fost găsite, în apa puțin adâncă și zbuciumată, cadavrele regelui Ludovic al II-lea al Bavariei și al medicului său, doctorul von Cudden, amândoi înecați.

Crucea se ridică exact pe locul unde a fost descoperit cadavrul suveranului. Ca toate crucele, marchează, așadar, un loc de pelerinaj. Valurile domoale ale lacului Starnberg se lovesc de soclul monumentului, obstacol neașteptat pus acolo de oameni spre aducerea aminte a generațiilor viitoare. Amintire discretă, pe lângă care trec adesea cu indiferență amatorii de sporturi nautice și de camping în natură. Nu departe, o caplă care nu este tocmai de cel mai bun gust comemorează aceeași dramă.

Ludovic al II-lea a murit într-un decor romantic în care apa poate fi la fel de liniștită precum era chipul tânărului monarh, dar și cuprinsă

de neașteptate involburări precum mîntca sa, pradă unor tulburări chinuitoare. Ludovic al II-lea și-a ales bine, într-un fel, locul morții. Poate fiindcă lacul Starnberg a fost pentru el cadrul, ocazia și pretextul unora dintre cele mai fericite și liniștite momente ale vieții sale. Aici Ludovic a avut parte de bucurie și liniște sufletească, momente rare de respiro într-o existență agitată și solitară.

Regele acesta cu destin tragic s-a născut la castelul Nymphenburg, la vest de München, în ziua de luni, 25 august 1845, într-o vară luminoasă a Bavariei, unde creștele mării acoperite de zăpadă ale munților sfîcăză tîria soarelui ce face să crească grîncele. Căldura este toridă, demnă de clima continentală a regiunii. Föhnul, vîntul din sud care suflă în rafale și usucă totul, a gonit din capitală familia regală a Bavariei, făcînd-o să se refugieze la Nymphenburg. Castelul de aici este una dintre realizările cele mai de seamă ale stilului baroc în Germania. Construit între 1664 și 1758, sub domniile a patru suverani, castelul este, în arșita necruțătoare a verii, o adevărată oază. Parcul său, conceput în stil francezesc — de doi discipoli ai lui Le Nôtre —, fusese transformat într-o grădină englezească la începutul secolului al XIX-lea. Și, ici-colo, pavilioane rococo ne încântă ochii ipîndu-se prin desîșul întunecos al copacilor.

În acea zi de luni, castelul este în fierbere. Toate gândurile sunt îndreptate spre aripa de sud. În camera sa stil Empire, prințesa Maria de Prusia, soția prințului Maximilian de Bavaria, e cuprinsă de chinurile facerii, cufundată în patul imens de acaju. Orele, punctate de sunetele vii ale orologilor, trec în emoții.

Dimineața nu se mai sfîrșește. În salonul ce dă către camera prințesei, cine așteaptă această naștere? Tatăl, firește, Maximilian de Bavaria, de treizeci și patru de ani. În ciuda calmului său obișnuit, se plimbă încoace și-ncolo prin odaie. Nu este deloc în apele lui: îi este imposibil să uite că la șapte luni de la căsătorie, în 1842, Maria a mai adus pe lume un copil, mort, și a fost cât pe ce să-și piardă viața. Maximilian speră, iar soacra lui, regina Tereza de Saxa-Hildburghausen, se roagă promiei cerești ca, de data asta, mama și copilul să fie ocrotiți.

Singurul bărbat care cutează, în acel salon, să-și arate pe față optimismul este bunicul copilului ce stă să se nască.

Este regele Bavariei, Ludovic I, care domnește peste țară de douăzeci de ani. Este încrezător, și-a pus speranțele în calendar. 25 august este ziua sfîntului Ludovic, patron al Bavariei și al Franței. Și nu este regele

Bavariei, totodată, fiul de botcă al lui Ludovic al XVI-lea? Ar fi, așadar, o zi a numelui, dar e și ziua lui de naștere. Fericită prevestire...

Și va fi un băiat...

Clopotele au bătut deja de douăsprezece ori. E trecut de amiază când ușa cu canaturi duble se deschide în cele din urmă. Bășind să se audă plînsurile nou-născutului. Copilul trăiește! La fel și mama. În camera tapisată cu mătase verde și broderie de saten, medicii se pun în șir înaintea obstetricianului, decanul lor; acesta înaintează înspre rege:

— Majestate, e băiat.

Bătrînul monarh e copleșit de emoție. „E băiat.” A priceput prea bine vestea cea bună, în ciuda surdității cu care s-a ales de la bubuiturile de tun ale unui atac al artileriei franceze, în tinerețe. Îmbrețitează pe toată lumea; viitorul coroanei este de-acum asigurat, căci familia regală are un descendent de sex masculin.

Este ora două și jumătate; copilul s-a născut la aceeași oră ca și bunicul său. Un mesaj este trimis la München, la Residenz, Palatul de Iarnă, pe care curtea îl părăsise din pricina căldurii. Nu peste mult timp, o sută și una de salve de tun dau Münchenului de știre că regele are un nepoțel, iar tronul un viitor moștenitor.

În Nymphenburgul decorat și iluminat, Maximilian, care și-a regăsit calmul, se mulțumește să-și rezume bucuria în câteva cuvinte adresate fratelui său mai mic:

— Ce senzație minunată e să fii tatăl!

Regele, după ce l-a privit pe săturate pe bebelușul încă roșu și cu pielea încrețită, se retrage în biroul său de lucru. Versificator inveterat și poet incorrigibil, cere ajutorul muzei ca să-i călăuzească pana. Evenimentul meriță câteva versuri bine ticluite. Scrie deci:

*Doar omul care singur se știe cărmui
E domn de tron;
Să-și amintești cât vei trăi.*

Apoi, grijuliu, pune bine foia de hîrtie în sertarul biroului, promițîndu-și să o dea — ori să facă să-i parvină — nepotului său în ziua majoratului, adică în ziua în care va împlini optsprezece ani.

Marșea următoare, monseniorul Bugsaud, arhiepiscop de München, botcăză copilul în sala mare a castelului Nymphenburg.

Regele îl poartă în brațe pe micul principe.

Nașii sunt regele Friedrich Wilhelm al Prusiei, sosit în pripă, și regele Otto al Greciei, absent, frate al lui Maximilian și, prin urmare, unchi al copilului. Mama lui, Maria, va nota în jurnalul său personal, *acea Hauschronik* în care consemnează evenimentele din familie, că „*băiatul a purtat preț de câteva zile numele Otto, după care a fost numit Ludovic, ca să-i se facă plăcere bunicului său*”. Ar fi fost și greu, într-adevăr, să nu fie numit Ludovic. Însă Otto va deveni prenumele fratelui lui Ludovic, care se va naște la trei ani după aceea, în 27 aprilie 1848.

Lumânarea de botez este ținută de Adalbert, un alt unchi al nou-născutului. Alături de acesta, capetele încoronate ce umplu o bună parte din Gotha¹ ilustrează ce este, în acea perioadă, Bavaria: centrul geografic, istoric și cultural al unei mari familii, Europa, al cărei chip nou, schimonositor de spasmele revoluțiilor și de zbuciumul războaielor, va ajunge în curând să se contureze. În două ocazii, Bavaria va înceta să mai fie o răscruce pentru a deveni o miză politică. Iar atunci va ajunge să domnească copilul pe care să fie uns cu ulei sfințit.

*

Primii ani ai lui Ludovic al II-lea sunt marcați de două evenimente de natură foarte diferită, unul având de-a face cu sănătatea sa, celălalt putând fi socotit o manifestare a destinului.

La opt luni, în aprilie 1846, doica lui Ludovic se îmbolnăvește de o febră care, foarte curând, o face să sufere de afecțiuni cerebrale și intestinale. Fecția moare. Știm, astăzi, că era vorba despre febră tifoidă. Copilul, înfărcat brusc, se îmbolnăvește la rândul său, iar starea sa de sănătate începe curând să stărnească neliniști dintre cele mai mari. Să se fi molipsit și el de tifoidea ale cărei origine bacteriană și mod de transmitere nu sunt cunoscute încă în epocă? Și, dacă așa stau lucrurile, putem vedea ca pe niște sechele ale bolii unele probleme ce vor apărea mai târziu în viața copilului? Nu ar fi imposibil. Oricum va fi fost, oprirea brutală a alăptatului este considerată drept ceva grav de specialități. Unul dintre aceștia, doctorul Gilbert Robin, neuropsiholog, scrie pe această temă într-un studiu asupra căruia vom reveni²: „În privința îngrijirilor medicale primite, nu dispunem decât de o relatare, însă și aceasta este importantă.”

¹ Relatăre în Almanahul de la Gotha, un anuar al castor suverane și al tineri nobilimi germane și europene, publicat în orașul Gotha între 1863 și 1944. (N.red.)

² Gilbert Robin: *Louis II de Bavière vu par un psychiatre*, Nancy, Westmâl-Charlier, 1966.

Ar trebui să socotim, așadar, incidentul acesta cauza primului șoc psihic resimțit de Ludovic al II-lea? Doctorul Robin sugerează această ipoteză, care a rămas prea puțin cunoscută.

În același an 1846, un alt eveniment, care nu-l privește direct pe Ludovic al II-lea, va ajunge să-i dea totuși peste cap existența.

Bunicul său, regele Ludovic I, pe care l-a umplut de mulțumire nașterea unui nepot, a împlinit șizeci de ani. Supușii îl socotesc un rege bun. Însă este, mai ales, unul dintre cei mai generoși protectori ai artelor din vremurile moderne. Din 1825, adică de la începutul domniei, a transformat Munchenul în „Atena Isarului”, după numele râului ce traversează orașul pentru a se vărsa apoi în Dunăre. I s-a dat porecla de „Pericle al Bavariei”. Mulțumită lui a fost extins palatul regal și construită abația benedictină Sf. Bonifaciu, Universitatea, Vechea Pinacotecă și Propileele cu Gliptoteca și Colecția de Antichități. Acestea din urmă în amintirea celui de-al doilea fiu al său, Otto, ales rege al Greciei în 1832 și devenit cel de-al doilea naș al lui Ludovic al II-lea. Regele este un împărțimit arhitect. Și-a petrecut tinerețea înconjurat de artiști și-i place la nebunie să se inspire din capodoperele grecești și latine. Grecia și Italia sunt pentru el patrii adoptive, iar Atena și Roma două capitale pe care le admiră într-atât încât ajunge să le imite și să le transpună în orașul său, cu scopul de a-l înfrumuseța. Munchenul, dintr-un oraș oarecare, se transformă într-un vast șantier unde se zămislesc acurii de triumf, statui de împărați romani, logii, fațade în *trompe l'œil*, înfloriturii gotice și palate ce imită toate arhitecturile celebre. Capitala a devenit un gigantic muzeu al mulajelor. Vizitând Munchenul, se poate „vedea” întreaga Europă. Așa a dorit regele. Cu toate acestea, în ciuda vastelor lucrări publice derulate, monarhul știe să rămână relativ econom. Pasiunea sa pentru construcții nu-l împiedică să dea exemplul unei anumite austerități. Guldenii supușilor săi sunt bine drămujiți. Ajunge chiar să poarte redingote roase și, se spune, un halat de casă unsuros pe care-l va păstra vreme de zece ani. Tot el pune să se construiască primele căi ferate care leagă Munchenul de Augsburg și începe lucrările la canalul menit să conecteze Marea Nordului la Marea Neagră.

Bătușul rege izbuteste, în ciuda obsesiilor sale arhitectonice și a ne-număratelor poeme, să lase, în originalitatea sa, o impresie de seriozitate. Femeile, în special soția, nu joacă un rol important în existența sa. Buna regină Tereza, născută în familia Saxa-Hildburghausen, este o umbră. Scurtele și rarele legături amoroase cu o actriță de comedie și cu una de tragedie — fiindcă și aici iubirea de artă e pe primul loc — i-au fost

îndeajuns regelui, care nu pare să-și găsească plăcerea decât în contemplația bronzului, a marmurii și a picturilor. O uluitoare *Galerie a Frumuseților* — ce se poate și astăzi vedea la Nymphenburg — i-a îngăduit să le aducă lealaltă pe cele treizeci și șase de frumoase doamne și domnișoare pe care le admiră și ale căror portrete le-a comandat lui Joseph Stieler. Gusturile sale eclectice le-au pus una lângă alta, până lângă pânză, pe o prințesă și pe fiica unui neguțitor de păcări, pe o arhiducesă și pe fiica unui cizmar, printre altele... „N-are a face, contează doar frumusețea”, pare să răspundă regele sarcasmelor.

Și tocmai în acest moment o femeie, care nu are nimic dintr-o statuie, însă al cărei portret își va căpăta în curând locul în *Galeria Frumuseților*, intră în viața regelui și în istoria Bavariei.

Spre nefericirea lor și a lui Ludovic al II-lea.

Regele este iritat.

Ce îndrăzneală, să i se ceară o audiență tocmai acum, când e pe cale să compună o elegie! N-a văzut și nu a avut de-a face până acum cu această persoană ce insistă atât ca să fie primită, însă numele ei e departe de a-i fi necunoscut. De ceva vreme, numele și prenumele acelea revin adesea în rapoartele șefului poliției și chiar în cele ale domnului Freys, intendent al teatrelor regale.

Șambelanul așteaptă răspunsul Majestății Sale.

Fără tragere de inimă și poate și din pricină că, alungată de intrusă, inspirația sa poetică și-a luat zborul, regele decide s-o primească pe străina care a solicitat audiența; poate că și din curiozitate, pentru a-și face la prima mână o impresie despre bârfele și zvonurile care circulă pe seama acestei femei a cărei purtare este socotită scandalosă...

Bătrânul se ridică, fără a bănuși că, prin neașteptata vizită, destinul însuși pătrunde în viața sa sub chipul Lolei Montez. Un destin trist, deși chipul este frumos... Viața exotică a Lolei Montez a fost de multe ori povestită*. Nimic mai puțin surprinzător: femeia aparține acelei specii de aventuriere de mare clasă care-i împing pe bărbați spre ridicol, spre ruină, spre sinucidere și pe care celelalte femei le pun sub lupa invidiei, încercând să le deslușească secretele. Însă când victimele — cu voia lor — sunt

* A se citi, îndeosebi, *Lola Montez* de Cecil Saint Laurent (Paris, Presses de la Cité), pe baza cărora marele cineast Max Ophüls și-a realizat capodopera.

regi, prinți, scriitori, artiști de prima mână, nu mai este vorba despre cronici mondene ori demimondene mustind de scandaluri, ci de istorie. O istorie care va avea un curios răsunet în viața lui Ludovic al II-lea.

Lola își spune „dansatoare spaniolă”.

Această scurtă aut prezentare îi servește de pretext, de alibi și de mijloc de existență. Povestea pe care o istorisește despre sine e de fiecare dată alta. În realitate, femeia s-a născut în 1818 în Irlanda, se numește Marie Dolores Eliza Rosanna Gilbert și are ca părinți un ofițer și o mamă foarte frumoasă. Crescută în Indii, făgăduită spre mariaj unui jude sexagenar de la Curtea Supremă din Delhi, fuge cu un locotenent englez care o ia de soție. Cu acest episod începe scria de scandaluri din care se compune viața ei. La Londra, un dandy în vogă o introduce în lumea teatrală. Sub numele de Doña Lola Montez, decide să urce pe scena petru, susține că, a dansa *ogano și guanche* în stilul „școlii Teatrului Regal din Sevilla”. Însă i se pun la îndoială atât originea, cât și competențele andaluze, este demascată și trebuie să părăsească în grabă mare Anglia. Din Belgia trece în Polonia, unde îl seduce pe vicerege, contele Ivan Paskevici, și provoacă o răsmeriță. La Berlin, palmuiește un ofițer și abia reușește să evite închisoarea. În Saxonia, îl văjește pe Franz Liszt și îi face ochi dulci lui Richard Wagner. La Paris, protectorul său nu este altul decât Alexandre Dumas-tatăl, care reușește să i-o vâre pe gât directorului Operei, de vreme ce fata încă își doare să danseze. Însă șiragul de scandaluri care o urmează îndeobște i-o ia, de data asta, înainte. Léon Pillier, un critic parizian, scrie că „picioarele le are frumoase, însă nu știe ce să facă cu ele”. Am putea adăuga în privința dansului, fiindcă altminteri Lola atrage bărbații ca pe muște.

Un amant nou, un scandal nou, de data aceasta tragic: Léon Dujarriez, un jurnalist în vogă, de familie bună, se bate în duel pentru ea și rămâne lungit pe iarbă. Se conturează o certitudine: Lola Montez este o încântătoare catastrofă ambulantă. Are imensul privilegiu de a nu lăsa pe nimeni indiferent. Pe unde trece stărnește pasiunea sau ura, pasiunea cătorva, ura multor alora. Obligată din nou să-și facă rapid bagajul, se preumblă prin câteva stațiuni balneare germane mulțumită favorurilor unor prinți care se lasă iute înduplecați. Aude vorbindu-se despre faimoasa *Galerie a Frumuseților* de la curtea regelui Bavariei, un rege care pune arta mai presus de orice, aflat într-o țară unde ca n-a avut încă ocazia să-și pună la treabă diversele-i talente. Cum să ajungă și ea acolo? Izbitind să se apropie de rege, firește. Și, ca să ojunghă la el, trebuie să se facă remarcată. Scandalurile și zarva sunt instrumentele firești ale acestui parcurs aventuros.

Dujarriec, nefericitul jurnalist parizian ucis în duel din cauza farmeceilor Lolei, avusese prevederea, înainte de cea dimineață fatală, de a o trece în testament. Asta-i permisese moștenitoarei să-și alcătuiască o garderobă bătătoare la ochi, ideală pentru scopul său de a nu trece neobservată. O tânără bavareză^{*} i-a făcut un portret ce o zugrăvește ca un instantaneu: „În 9 octombrie 1846, coborând pe Briennerstrasse, am văzut venind din partea opusă o doamnă înveșmântată în negru, cu capul acoperit de o bonetă de dantelă și cu un evantai în mână. Lovită parcă de trăsnet, m-am oprit în loc și mi-am ațintit privirea asupra ochilor care mă fascinaseră. Uitătura arzătoare a irișilor întunecați m-a fixat câteva momente; văzându-mi expresia răucită, un chip minunat, palid, a surâs în trecută. Surdă la observațiile guvernantei mele, am dat s-o apuc pe urmele ei, însă dispăruse deja. Așa, mi-am zis, trebuie să fie zânele din povești, care se fac nevăzute din senin. M-am întors acasă și le-am povestit părinților aventura. «Trebuie să fie, a zis cu dispreț mama, acea Lola Montez, dansatoarea spaniolă despre care se vorbește atâta.»»

Lola a reușit: münchenezii vorbesc despre ea.

Apare în public, mai întâi cu baronul von Maltiz, un obișnuit al culselor, care o prezintă lui Freys, intendentul Teatrelor Regale, și obține pentru ea dreptul de a participa la concursul de dans al Operei din München.

De la contele Reichberg, gelos pe baronul von Maltiz, obține asigurarea că va fi primită în audiență la rege în caz că talentele-i artistice nu-și vor primi meritata recunoaștere. Obișnuită cu ceea ce numește „ingraturidne”, Lola a prevăzut totul. Și îi va prinde bine, fiindcă Frenzel, prim-dansatorul Operei, o refuză pentru „incompetență crasă”. Intendentul Freys îi trimite regelui raportul. Majestatea Sa este, așadar, informat în privința celei numite „Spanioloaica”, pe care șambelanul o introduce în cabinetul său cu tapet roșu și negru, copie după Casa Faunului de la Pompei.

Ce potface ochii accia, ce dorește fruntea pe care odihnește un tricorn de velur negru? Ce solicită gura aceea senzuală? Ce caută corpul acela care provoacă gelozii viscerale?

Lola Montez cere dreptate, adică o favoare. În cazul de față, autorizația, refuzată — cu refuzul respectiv deja ratificat de rege —, de a dansa pe scena Teatrului Regal. Să fie oare generozitatea decolteului Lolei? S-a

* Louise von Kobell, *Unter den vier ersten Königen Bayerns*. München, 1894. Doamnăgara von Kobell se va căsători cu August von Eisenhart, multă vreme secretar al cabinetului regal.

tot susținut că aceasta și-ar fi dezgolit sânul în fața regelui. Să fie Infocata „privire spaniolă” în care se citește fierbințeala cărnii? Regele cu păr răvășit și mustață zbârlită este subjugat. Nu există martori la ce se va fi petrecut acolo, la acea întâlnire dintâi, însă putem constata că farmecele Lolei — fie și de vor fi fost, în acea zi, platonice — sunt eficiente: Majestatea Sa cedează și, în aceeași seară, intendentul Freys primește ordinul de a o angaja pe domnișoara Montez.

Publicul o primește cu sentimente amestecate. Noutatea spectacolului îi încântă pe unii, însă înalta favoare care se află la originea sa îi exasperează pe alții. Dar ce contează! Lolei îi mai lipsea un rege drept protector. Jocurile sunt făcute. Ce înscenătare mai are că trebuie să dansce fandango într-o sală plină cu polițiști în civil, dacă regele, care nu a pierdut ocazia de a-i închina câteva versuri, îi scrie, printre alte omagii: „Ai dat aripi inspirației mele leneșe.”

Apoi totul prinde viteză.

Ludovic I nu mai este același. El, cel atât de chibzuit, desface larg hăierele pungii. Își instalează dansatoarea într-un palătel pe care îl transformă și-l mobilează somptuos, o acoperă cu cadouri și dovezi de prețuire. Acestei „descendente a nobilimii Spaniei” îi oferă titlul de contesă de Landsfeld, cu privilegiile și imunitățile aferente, pentru „servicii artistice aduse Coroanei”. Adevăratul serviciu pe care îl face regelui în această privință este de a-l asculta cum își citește versurile de pe foile pe care le scoate de fiecare dată de prin buzunare. Culmea adorației: îi comandă portretul pentru *Galeria Frumuseților*. Culmea provocării: o face canonică a Ordinului Sfânta Tereza, onoare rezervată doar prințeselor de sânge...

Dar vai! Aceste generoase daruri nu-i ajung Lolei. Nimic nu este îndeauns de frumos pentru ea. Dansatoarea începe să aibă idei și expune opinii politice progresiste care fac să explodeze cecurile „ultra-conservatoare”, exasperate deja de favorurile de care beneficiază. Reacția este explozivă. Întregul München se angajează într-o cruciadă contra Spanioloaicei: armata, aristocrația, curtea, burghezia, clerul, presa. Ba chiar și studenții, care se adună să protesteze sub geamul ei. Nelăsându-se mai prejos (și trebuie să-i recunoaștem aici cunajul), Lola le aruncă în cap ciocolată caldă și șampanie de la gheață! Agitația se transformă în revoltă și regele trebuie să ceară intervenția poliției călare. Însă, avertismentul nu a fost auzit. Regele este surd și orbit de pasiune. Cu cât e atacată mai mult Lola, cu atât regele îi ia mai mult apătaea, până la punctul în care acceptă în consiliul de miniștri amici ai contesei, închide universitatea pentru un an și-i expulzează

pe studenții turbulenți. Munchenezii nu-și mai recunosc suveranul, a cărui deviză este „drept și perseverent”. E prea mult!

Revolta, atunci, se transformă în insurecție. În inima acestui bastion al absolutismului reprezentat de Bavaria, dansatoarea este ținta revoluției.

Mulțimea solicită plecarea străinei. Îl obligă pe rege să aleagă: coroana sau Lola. Ludovic alege și, cu regret, semnează decretul de deportare. Protejată de un escadron de cavalerie, contesa ajunge la gară sub o ploaie de huiduieli și de injurii. Lola, falsă dansatoare spaniolă încă autentică aventurieră, își va lua cu ea scandalul altundeva.

Însă cum plecarea sa nu este încă ajuns, locuința îi este devastată. Răzbumarea partizanilor ordinii și moralității nu exclude excesul. „S-a făcut dreptate”, socotesc unii dintre munchenezi când palatul de unde ea privea cu atâta insolență Munchenul este prădat.

Alți nemulțumiți se folosesc de Lola ca de un catalizator. Iar fuga ei nu poate stinge incendiul. Suntem în februarie 1848. Se apropie Idele lui Martie, Europa este zguduită de ideea revoluției, baricadele din Paris găsesc la München un teren favorabil pentru construcție. Lola este cea care, în ultimii doi ani, a pregătit terenul.

Regele nu mai este suveranul puțintel excentric, însă foarte simpatic la care au ținut atâta bavarezii. Se declară zdrobit de tristețe. La ce bun să mai cărmuiească țara? le mărturisește celor din anturajul său. Pe 11 martie 1848, după douăzeci și trei de ani de domnie, abdică, simțind cu luciditate că la vremuri noi sunt necesari oameni noi.

Omul nou, în acest caz, este fiul său Maximilian, tatăl micului Ludovic, care are acum doi ani și jumătate, o vârstă când se află încă departe de coroană... Însă istoria va reduce cu brutalitate distanța. Provoacă abdicarea bunicului său, Lola Montez îl ridică pe tânărul Ludovic mai aproape de tron, prea devreme pentru ca el să prăcăpă pe deplin adevăratele însărcinări impuse de domnie, însă suficient pentru a face curând să se nască, să se nutrească și să se disorționeze în el simțământul că este de acum prințul moștenitor al Bavariei.

Iar dacă istoria se repetă, viața lui Ludovic al II-lea va însemna, preț de o clipă, o repetare extraordinară a celei a bunicului său. Va dovedi, pentru o ființă dragă, același entuziasm, aceeași generozitate fără măsură, aceeași orbire, aceeași resemnare impusă din motive de stat, aceeași mâhnire ca și Ludovic I.

Cu diferența că la el pasiunea se va instala la o vârstă fragedă, la mai puțin de optsprezece ani, adică la o vârstă la care nu se acceptă compromisuri. O vârstă la care singura abdicare posibilă este moartea.

*

Furtuna a trecut.

Pe cerul politic bavarez, redevenit senin, noul rege plimbă un chip rotund și micuț, mărginit de favoriți lungi ce încadrează o privire golită de fantezie, însă prin care străbat toate nuanțele de albastru; o mustață îi împodobește buzele groase. Are treizeci și șapte de ani și înălțimea îi dă un aspect distins.

Maximilian al II-lea lasă să se știe că, de n-ar fi fost rege, ar fi dorit să predea la universitate. Și această vocație de profesor ratat va face din el un intelectual velear; se înconjoară de cărți, de erudiți și de savanți. Împreună cu aceștia, abordează chestiuni grave pe parcursul ședințelor săptămânale ținute în biroul său din Residenz. Acolo, în fumul gros al tabacurilor, aceste spirite luminate discută teologie. Aflăm¹ că i-ar fi pus profesorului Jolly și această întrebare: „Aveți dovada științifică conform căreia cei binc situați în această lume vor avea și pe cealaltă o situație privilegiată?” Tonul este limpede: nu este unul glameț. Curtea nu se află sub semnul năstrușnicilor imaginației.

Maximilian este un bărbat serios care se ia în serios. Se înconjoară de o plictiseală distinsă, în care nu se respiră decât aerul strivitor al datoriei față de stat și unde responsabilitatea e mai importantă decât orice altceva. Rege burghez care se dorește iluminat, se arată cinstit în esență, mediu ca inteligentă și plin de bun intenții.

Soția sa, regina Maria de Prusia, nepoată a regelui Friedrich Wilhelm, face parte din familia Hohenzollern. Nu apare decât arareori la aceste rigide mondenități. Este tocmai opusul unei femei-savant și recunoaște că și literatura o plictisește: „Nu deschid niciodată vreo carte și nici nu reușesc să pricep cum își poate cineva petrece timpul citind”, recunoaște ea cu drăgălășenia care îi va aduce porecla de Ingerul.

Însă ajunge să propună într-o zi ca, ori de câte ori vreun poem ar îngădui-o, cuvântul „prietenie” să fie peste tot înlocuit cu cuvântul „amor”... Această prosepțime naivă este poate trăsătura care o caracterizează cel mai

¹ Guy de Pourtales, *Louis II de Bavière ou Hansli Roi*, Paris, Gallimard 1928, și Wilfrid Blunt, *The Dream King*, Londra, Hamish Hamilton, 1970.